

Kako delajo v Beogradu?

Večkrat se pritožujejo naši ljudje, da iz Beograda niti na posredovanje poslancev ni rešitve. Pritožbe so po ogromni večini popolnoma upravičene. Kako počasi in s kakšnimi ovirami se rešujejo zadeve, naj pojasnimo samo dva vzgleda. Navedel pa bi jih iz izkušnje lahko celo vrsto.

Prvi vzgled.

Ministrstvo financ v Beogradu izda naredbo, da se strgani papirni denar v zamenjo pošlje v posebni oddelek »Uprave fondova« — sedaj: »Državna hipotekarna banka« — v Beogradu. Na podlagi te naredbe odpošlje tudi poštni urad Sv. Tomaž v Slov. gor. uradno, priporočeno pismo s 170 dinarji na označeni naslov prve dni meseca maja 1923. Človek bi mislil, ta reč bo brez vseh okolnosti v par dneh ali vsaj tednih rešena. Toda kakšna zmot! Šele dne 8. aprila 1924 sem zamogel po sedemkratni intervenciji in trikratnemu pismenemu vprašanju poštne urada poslati označeno svoto na omenjeni naslov.

Ker je zadeva poučna za našo javnost, jo hočem podrobneje opisati!

Poštni urad po preteku poldruga meseca ni dobil svojega denarja, zato se je g. poštar obrnil na naslov podpisanega s prošnjo, da posredujem. Grem in prodrem v »Upravo fondova« v kletnih prostorih skozi sobo, kjer so taborili trije vojaki, kakor v kakšni kavarni, v prostore, kjer se naj vrši štetje in izmenjavanje, toda oddelek ni posloval, a niti vojaki, niti portir, niti nihče drugi ni vedel, kakaj ni uradništva tam. Pridem torej drugič isto pot in srečno dobim ljudi na poslu. Uradnik, kateri se mi predstavi kot šef oddelka, pa ni imel vpisne knjige, zato sva šla v arhiv. Po eni uri iskanja nismo mogli ugotoviti, kedar in kje je vpisano dotično pismo od Sv. Tomaža. Pustil sem torej svoj naslov in izvleček iz pisma poštne urada tamkaj in obljubil se mi je, da bodo poiskali, izmenjavo izvršili in mene obvestili. Javim to g. poštarju. Toda pridejo parlamentarne počitnice avgust-september in jaz zastonj čakam na obvestilo, poštni urad pa na svoj denar! V pozni jeseni dobim drugo pismo in s tem zopet grem tretjič na »Upravo fondova«. Uspeh: Izvem, da so ta čas uredili zadevo drugače, kajti v sporazumu s finančnim ministrstvom so prenesli oddelek iz »Uprave fondova« v finančno ministrstvo ter ga podredili računskemu oddelku, češ: saj »Uprava fondova« s temi rečmi pravzaprav nima nikakega posla, kar je sicer res, a bi morali to vedeti in primerno ukreniti že od vsega začetka.

Četrta pot me vodi k šefu računskega oddelka in tam izvem, da se je res ves material prepeljal, da pa se vse skupaj šele urejuje, zapisuje, kratkoma »organizira« in da je za to treba časa in potrpljenja. Ali stver bo »kmalu« v redu! Potolažen čakam zopet nekaj tednov. Pride tretje pismo od Sv. Tomaža mesca februarja letos: »Kljub Vašim urgencam in kljub obljubam denarja še ni!«

Ves nevoljen grem petič v tej zadevi k ministru financ dr. Stojadinoviču samemu ter mu razložim ves dosednji pot. Minister napiše na pismo iz Sv. Tomaža, da se zadeva mora nujno rešiti in mene obvestiti.

Grem zopet k tajniku šefa računskega oddelka. Poje telefon, prideta in odideta dva uslužbenca s svojim »razumem«, ali ker ne morejo denarnega pisma najti, mi obljubijo, da me telefonično obvestijo v parlament. Drugi ali tretji dan res dobim obvestilo, da se je pismo našlo, da se je zadeva zavlekla, ker ni bila formirana »komisija« — ljubi Bog, brez komisije tam doli sploh ni nič! — Dalje se me obvesti, da je komisija uradno odprla pismo in našla 50 komadov po 1 dinar in 12 komadov po 10 dinarjev. Ker pa po naredbi komisija izmenja le enodinarske novčnice, druge pa Narodna banka, zato bom moral za pošto prevzeti jaz onih deset »kovačev« ter jih zamenjati. No, šef oddelka za izmenjavo je bil tako ljubeznjiv ter je poslal slugo, ki je srečno zamenjal.

Upapoln grem drugi dan zopet v finančno ministrstvo, da že vendar enkrat rešim to zadevo. Toda varal sem se! Šef oddelka za izmenjavo denarja je — obolel in zaprl akte in denar v svoj predal, ključa pa ni izročil. Rekli so, da naj pridem drugi dan, ker bo baje šef prišel. Šel sem, a šefa še ni bilo. Kregam se v oddelku, kregam se pri tajniku šefa računskega oddelka, kako je to mogoče, da se uradni akti in denar zapira in oddelek ne more poslovati. Prazno izgovarjanje je bilo vse, kar sem dobil v pojasnilo in povrh so poslali na stanovanje bolnega šefa, ki je potem sporočil, da čez dva dni pride. In res je prišel.

Zadnja pot, ki sem jo storil, je bila dne 8. aprila t. l., torej ravno 11 mesecev potem, ko je poštni urad odposlal denarno pismo. Tedaj smo napravili še posebni zapisnik, da je stvar izvršena in da sem jaz za pošto prevzel denar, ki sem ga isti dan odposlal pošti Sv. Tomaž.

Drugi slučaj.

Nekaj slovenskih »Rajfajzenov« je bilo včlanjenih pri graškem »Verbandu«, ter so imele naložen tam svoj denar. Po prevratu je ministrstvo s svojimi odredbami ob priliki »ureditve« našega denarstva onemogočilo prenos teh vlog. Naši zadržani, posebno naš načelnik dr. Korosec in tovariš Pušenjak, so imeli zadevo vedno v pregledu ter uporabljali vsako priliko, da državno upravo spominjajo na obveznosti napram tem združenjem.

Končno se je stvar dotrjala tako daleč, da je pri sklepanju ugovora z Avstrijo takratni minister pravde dr. Laza Marković dogovoril z avstrijskimi delegati zamenjavo za 100 vloženi kron bi naj dobile posojilnice 32 jugoslovanskih. Centrale združenj so ostro in odločno pro-

testirale proti temu in pri razpravi konvencije v parlamentu smo uporabili vsa sredstva, da popravimo krivico. Vlada je pod pritiskom izvajaj po ministru dr. Ninčiču dala slovesno izjavo, da bo poravnala škodo, ki nastane po njeni krivdi iz razlike in bi usodepolno zadela naše prizadete posojilnice. Določilo se je na zahtevo finančnega ministra, da mora vsaka posojilnica posebej dokazati škodo in prositi ministrski svet za poravnavo te škode.

Že do te izjave je bila pot težavna in nešteto korakov ter sklepov in zahtev in posredovanj je bilo treba, da je prišlo vsaj do jasne in slovesne vladine izjave. Za normalnega človeka bi bila s tem zadeva urejena. Ne tako v Beogradu!

Vse prizadete posojilnice — nekatere sicer bolj počasi in pozno — so napravile prošnje z zahtevanimi podatki in dokazili, prošnje so bile pregledane in potrjene od okrajnih glavarstev in preko velikega župana soemale v notranje ministrstvo v Beogradu. In sedaj se začne stara pesem: kdo je nadležan? V oddelku za Slovenijo, pri načelniku dr. Svetku, sem posredoval in izvedel, da so prošnje res potrjene prišle, da pa ministrstvo notranjih zadev s tem nimam posla, zato jih je poslalo v zunanje ministrstvo v oddelek za izvršenje ugovorov z drugimi državami. Grem k šefu oddelka, g. pooblaščenemu ministru dr. Rybaru in ta mi pove, da so sicer prošnje prišle, da pa njegov oddelek pravzaprav s tem nima nobenega posla. Najbrž bo treba vse izročiti ministrstvu poljoprivrede i voda, ki se briga za kmetijske zadruge, in to bo moralo prinesiti poseben zakonski predlog in zahtevati od parlamenta kredite. Rekel sem, da naj začasno ostanejo prošnje tam, da bomo vsaj vedeli, kje da so. Jasno je namreč, da je vlada izjavila, da hoče in bode plačala zadruge, da je finančni minister takrat istočasno izjavil, da je treba prošnje tako in tako sestaviti in nasloviti na ministrski svet in da ima tudi več kot preveč rez. kreditov, iz katerih bi se lahko stvar naglo in enostavno uredila. Tako daleč je ta druga zadeva, ki je silne važnosti za nekatere naše male posojilnice. Ni še pri kraju, ali odnehali ne bomo!

Iz navedenih dveh slučajev vidite, kako se posluje in uraduje v Beogradu in kakšne muke ima poslanec, da kako samoumevno stvar spravi naprej. Enakih slučajev ima vsak poslanec celo vrsto. Razvidno pa je iz tega vsega dvoje:

1. Beograjska centralistična uprava s svojimi uradniki, slabo organizacijo in bedastimi formalnostmi ter predpisi ni zmožna in ni sposobna, da bi nas zadovoljila. Zato je treba popolno decentralizacijo v smislu našega programa.

2. Poslancev ne zadene nobena krivda, ako ne dobite rešitve svojih zadev tako hitro in tako ugodno, kakor bi bilo za nas pametno in potrebno, za državo pa koristno.

Vse izkušnje, ki jih ima slovensko ljudstvo in ki jih imamo poslanci, pa določno veleajo: red, zadovoljnost in napredek bo le, ako imamo popolno decentralizacijo in zakonodajno samoupravo, kratkoma: pametno, demokratično urejeno državo!

Ivan Vesenjaj.

Politični ogled.

Država SHS.

V petek zvečer je skupščinski podpredsednik po narodni skupščini razbešal naznanila, da se vrši prihodnja skupščinska seja dne 3. maja, drugi dan je pa padla Pašič-Pribičevićeva vlada. Odstopiti je morala na pritisk od zgoraj, ker ni upoštevala kraljevih želj. Kralj je dal obljubo, da bodo potrjeni hrvatski mandati in da bo skupščina še rešila več drugih vprašanj. Pašič je pa hotel na lastno roko skupščino odgoditi ter si med tem pridobiti poverilo volilne vlade. Kralj Pašičevih predlogov za sestavo volilne vlade ni hotel sprejeti in sedaj se dela na tem, da se ustvari močna delovna vlada, ki bi imela dovolj zaslombe v parlamentu samem in tudi dovolj ugleda v državi in v tujini. Za tako vlado pa je Pašič-Pribičevićeva vlada nesposobna, ker je dokazano, da nima večine v parlamentu, ker je zlorabila dano ji zaupanje, ker ne daje jamstva, da bo ponehala neznosna korupcija, ki se je izvrševala od stebrov režima in največ škodovala v gledu naše države v inozemstvu.

Grška republika.

V nedeljo se je po celi Grčiji vršilo ljudsko glasovanje ali plebiscit: za republiko ali za monarhijo. Monarhisti so za zadnji poskus najeli celo roparje, ki so dan poprej napadli pred Atenami ekspresni vlak, da vjamejo ministra javne varnosti, ki je eden od najuglednejših republikancev. Minister se je bil pa že prej pripeljal v Atene in tako so se naklepi izjalovili. Glasovanje se je mirno vršilo in ljudstvo se ga je udeležilo v veliko večjem številu kot pa zadnjih volitev. Po glasovanju je bilo z balkona vladne palače razglašeno ogromni in navdušeni množici: Republika je dobila 75 odstotkov glasov!

Nemčija.

Ko je strokovnjaška komisija zopet enkrat podala svoje mnenje in predloge glede vojnih odškodnin, je nemška vlada te dni poslala zaveznikom pismen odgovor, da smatra te predloge za podlago rešitve odškodninskega vprašanja in da hoče pri tem sodelovati. — Prošli teden je umrl največji nemški bogatin in podjetnik Hugo Stinnes, star 54 let. O njegovi podjetnosti in bogastvu so se širile prave bajke. V industriji je bil pokojni neprekosljiv, v politiki pa silno zagrizen nemški nacionalist, in tako je njegova smrt pri vsej zguhi na gospodarskem po-

lju prava sreča za politično življenje Nemčije, ki ne bo poprej urejena, dokler se ne odpravi ali izumrje duh oblastilnega velenemstva.

Angleško-ruska konferenca

se je v ponedeljek začela v Londonu. Otvoril jo je angleški ministrski predsednik Macdonald, ki je ugotovil, da znači konferenca avtomatično posledico priznanja ruske vlade s strani Anglije. Posebna naloga konference bode likvidirati preteklost in proučiti medsebojne obveznosti obeh držav, kakor tudi ustvariti pogodbe za trajne mirne odnose. Nato se je dotaknil Macdonald vprašanja predvojnih pogodb in izrazil upanje, da bi bile obstoječe trgovske pogodbe skoraj nadomeščene z definitivnimi trgovskimi pogodbami. Angleška vlada upa, da bo propaganda s to konferenco končala in da bodo ti razgovori pomenili novo dobo napredka in dobre volje. Ruski zastopnik je naglašal, da mora ta konferenca tudi ugodno uplivati na rešitev vprašanja razorožitve in evropskega miru.

Naša zborovanja.

V Mariboru bo v četrtek, dne 24. aprila v dvorani nove hiše gospodarske banke (poleg samostana očetov frančiškanov) na Aleksandrovi cesti ob 8. uri zvečer shod naših somišljenikov za celo mesto. Na shodu govorita poslanca Vesenjaj in Žebot ter občinski svetovalec dr. Jerovšek.

Sv. Marjeta ob Pesnici. Na velikonocni ponedeljek po rani službi božji bo pri g. Krambergerju shod SLS, na katerem govori naš poslanec Franjo Žebot.

Sv. Ilj v Slov. gor. Poslanec Žebot bo na belo nedeljo po rani službi božji poročal v Slov. domu o sedanjem zanimivem političnem položaju.

Na velikonocni ponedeljek po maši shod na Breznem, v nedeljo, dne 27. t. m., po rani maši shod v Smartnem pri Slovenjgradcu. Na obeh shodih poroča poslanec VI. Pušenjak.

V Laškem se vrši na belo nedeljo, dne 27. aprila, ob 7. uri zjutraj v »Pivnici« okrajni shod SLS. Govori g. poslanec Kugovnik in g. dr. Ogrizek.

Naše prireditve.

Remšnik. Na belo nedeljo, pri nas šentjurska, priredi Bralno društvo igro v prostorih g. Kaiser. Igra »Stari in mladi« bo zanimiva, zato prijazno vabimo na posest!

Sv. Lovrenc v Slov. gor. Tukajšnji telovadni odsek Orel vprizori na velikonocni ponedeljek ob treh popoldne igro »Tihotapec«. Vabimo vse prijatelje in ljubitelje naših predstav, da se v obilnem številu udeležijo!

Sv. Križ pri Ljutomeru. Bralno društvo vprizori na velikonocni ponedeljek ljudsko igro »Na razvalinah življenja« popoldne po večernicah v Slomšekovi dvorani. Spored obsega tudi petje in tamburanje. Igra se ponovi v nedeljo, dne 11. maja z istim sporedom. Pridite v obilnem številu, ne bo vam žal!

Sv. Jurij ob Ščavnici. Bralno društvo priredi na velikonocni ponedeljek popoldne po večernicah pri Repenškem ljudsko igro »Stari in mladi« v petih dejanjih z mešanimi vlogami. Med odmori deklamacije in petje.

Svetinje pri Ormožu. Kat. slovensko prosvetno društvo pri Svetinjah priredi na velikonocni ponedeljek zanimivo igro »Tri sestre« in »Dva nasprotna značaja«. Igra se bo vršila pri g. Francu Marinu v Veličanah. Začetek ob treh popoldne.

Orlovski odsek v Ločah priredi pri g. Antonu Koširju dne 20. in dne 21. aprila, vsakokrat ob treh popoldne, dve lepi igri in sicer: Dr. Krek »Pravica se je izkazala«, burka s petjem v dveh dejanjih in Silvij Sardenko »Selski angel«, igrokaz v dveh dejanjih. Pridite, da vidite, kaj zmorejo naši fantje in dekleta! Vabimo zopet tudi bližnje sosedo. Na veselo svidenje! Bog živil!

Tedenske novice.

Vesele in srečne velikonocne praznike želita cenj. naročnikom ter čitateljem uredništvo in upravništvo »Slov. Gospodarja«.

Krajevnim organizacijam SLS smo te dni razposlali okrožnice. Prosimo, da skličejo vsi krajevni odbori SLS na belo nedeljo seje in navodila te okrožnice in okrožnice z dne 22. marca natančno izvršijo! — Za občinske volitve potrebujejo krajevne organizacije SLS zakon o volitvah v občinska zastopstva v Sloveniji. Dobi se v obliki posebne knjižice v Tiskarni sv. Cirila v Mariboru. — Tajništvo SLS v Mariboru.

En barbarski shod. Ena demokratska nedelja se jim je htela pri Sv. Barbari v Slov. gor. Nadučitelj Kranjc je dal trikrat oznaniti, da pridejo gospode iz Maribora, ki bodo povedali vse od davkov, cest, goric in politike. Nekolekovani oglasi so vabili na shod. Določeni dan, dne 6. aprila, ob 8. uri dopoldne pripelje nadučitelj g. Kranjc tri gospode iz Maribora v dvorano g. Kranerja. V sobi pred dvorano so zbrani naši ljudje. Mariborska gospoda se poda v dvorano, se namesti in nadučitelj g. Kranjc vabi naše ljudi v dvorano. Ljudje pa: Kdo ste vi? Reko, da so demokrati. Kakor sila neizprosne toče se izsipljejo na nje najpikrejši očitki narodnega izdajstva. Vse hrumi, da so Pribičevićeve kreature, ki edine hočejo podaljšanje vsega Pašičevega najhujšega zla za našo državo. Učitelj Kristl mlačji prigovarja, naj bo mir. Čuje jih, da odkuri in ni ga bilo več. Učitelj Kristl starejši opominja, naj čujejo mariborske gospode. Dobi brce. Demo-